
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Отримано: 9 грудня 2023 р.

Прорецензовано: 18 грудня 2023 р.

Прийнято до друку: 19 грудня 2023 р.

e-mail: slav-d@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8992-6947>

DOI: 10.25264/2519-2558-2023-20(88)-53-56

Думашівський Я. Є., Патієвич О. В., Чорній В. Я. Важливість і необхідність розвитку комунікативної культури студентів-економістів для становлення їхньої майбутньої іншомовної компетенції. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2023. Вип. 20(88). С. 53–56.

УДК: [81'243'27:33-051]:378.016

Думашівський Ярослав Євгенович,
кандидат філологічних наук, доцент,
Львівський національний університет імені Івана Франка
Патієвич Ольга Василівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Львівський національний університет імені Івана Франка
Чорній Віра Ярославівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Львівський національний університет імені Івана Франка

ВАЖЛИВІСТЬ І НЕОБХІДНІСТЬ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ-ЕКОНОМІСТІВ ДЛЯ СТАНОВЛЕННЯ ЇХНЬОЇ МАЙБУТНЬОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

У статті проаналізовано й досліджено особливості підготовки студентів до майбутньої професійної діяльності в галузі економіки. Окремо розглянуто й підкреслено потребу формування в них низки компетенцій, що забезпечили б високий рівень комунікації в професійному дискурсі. З огляду на проблему формування особистості та розвиток її внутрішнього потенціалу для оволодіння елементами іншомовної міжкультурної комунікації і широкого застосування її на практиці, готовість майбутніх фахівців до роботи в міжнародному середовищі є актуальною освітньою проблемою українського сьогодення. В умовах глобалізації істотно зросли роль і вимоги до якості володіння іноземною мовою, тому важливою умовою появи на ринку праці майбутнього кваліфікованого економіста, який здатний гарантувати собі професійний успіх і кар'єрне зростання, є формування компетенцій, що необхідні для успішної роботи в міжнародному середовищі. Один з ключових напрямів підготовки дипломованих фахівців в галузі економіки, передбачас, зокрема, розвиток навичок успішного ведення ефективного діалогу, знання соціокультурних норм і традицій інших країн тощо. В статті розглянуто важливість дослідження культурних аспектів студентами-економістами, що сприятиме зростанню їхнього інтересу та мотивації до вивчення іноземної мови як такої. Це може бути, зокрема, знайомство з літературою, музикою, мистецтвом, загалом, історією й традиціями країни, де цією мовою спілкуються. Розглянуто найефективніші підходи до підготовки фахівців, здатних плідно діяти в полікультурному іншомовному середовищі, а також обґрунтовано роль і важливість розуміння різноманіття культур у процесі міжкультурного спілкування, що допомагає фахівцям бути більш відкритими та гнучкими на своєму робочому місці.

Ключові слова: міжкультурна комунікація, вища школа, економічна освіта, іноземна мова, іншомовне спілкування, професійна діяльність.

Yaroslav Dumasivskyi,
PhD in Philology, Associate Professor,
Ivan Franko National University of Lviv
Olha Patiievych,
PhD in Pedagogics, Associate Professor,
Ivan Franko National University of Lviv
Vira Chornii,
PhD in Pedagogics, Associate Professor,
Ivan Franko National University of Lviv

THE IMPORTANCE AND NECESSITY OF THE DEVELOPMENT OF THE COMMUNICATIVE CULTURE OF ECONOMIC STUDENTS FOR THE FORMATION OF THEIR FUTURE FOREIGN LANGUAGE COMPETENCE

The article analyzes and researches the peculiarities of preparing students for future professional activities in the field of economics. The need to develop a number of competencies that would ensure a high level of communication in professional discourse was separately considered and emphasized. Given the problem of personality formation and the development of its internal potential for mastering the elements of foreign language intercultural communication and applying them in practice, the readiness of future specialists to work in an international environment is an urgent educational problem of the Ukrainian present. In the conditions of globalization, the role and requirements for the quality of mastering a foreign language have increased significantly, therefore, an important condition for the appearance on the labor market of a future qualified economist who is able to guarantee professional success and career growth is the formation of competencies necessary for successful work in an international environment. One of the key areas of training of certified specialists in the field of economics involves, in particular, the development of skills in successfully conducting an effective dialogue, knowledge of socio-cultural norms and traditions of other countries, etc. The article considers the importance of studying cultural aspects by students in Economics, which will contribute to the growth of their interest and motivation in learning a foreign language as such. It can be an introduction to literature, music, cinema, history and traditions of countries where this language is spoken. The most effective approaches to the training of specialists capable of fruitfully acting in a multicultural foreign language environment are also considered. The role and importance of understanding the diversity of cultures in the process of intercultural communication is substantiated, which helps specialists to be more open and flexible at their workplace.

Keywords: intercultural communication, higher school, economic education, foreign language, foreign language communication, professional activity.

Постановка наукової проблеми та її значення. Європейський вектор суспільного розвитку передбачає гуманізацію і демократизацію змісту навчальних дисциплін, зокрема навчальних програм з іноземної мови. Їхня реалізація допомагатиме забезпеченню якісної освіти і високої професійної підготовки майбутнього фахівця в галузі економіки. Пріоритетний напрям розвитку сучасної системи вищої освіти і, зокрема, підвищення рівня професійної підготовки дипломованих економістів з іноземної мови передбачає перетворчі процеси, що пов'язані з удосконаленням змісту і технологій навчального процесу для забезпечення якісного володіння іноземною мовою студентами-економістами.

Актуальність теми в умовах сьогодення передбачає потребу докорінного реформування системи української вищої освіти, що є неможливим без усвідомлення й урахування проблем студента, його світогляду, життєвих пріоритетів для формування ключових професійних компетенцій, уміння адаптуватися до життя в умовах глобалізаційних і тих суспільно-політичних процесів, які накладають свій відбиток на всіх і, в тому числі, на людей молодого покоління. Тому, без нових підходів і методик викладання іноземних мов для студентів немовних спеціальностей і, зокрема, економічних, неможливий жоден поступ, творчий рух уперед, а також розвиток комунікативних іншомовних компетенцій у майбутній професійній діяльності тощо.

Сучасні вимоги до професійної комунікації означають потребу постійного удосконалення освітнього середовища й оновлення змісту освітніх програм з метою якісної підготовки майбутніх кваліфікованих фахівців-економістів із високим рівнем володіння іноземною мовою, що, своєю чергою, допомагало б їм розвивати емпатію та поглиблювати взаєморозуміння з носіями мови для плідного і гармонійного спілкування в їхньому професійному середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз значної кількості публікацій сучасних вітчизняних і зарубіжних учених із теми запропонованого дослідження дозволяє стверджувати, що теоретичні питання новітніх підходів до викладання і вивчення іноземних мов через призму ознайомлення з культурними особливостями країни, мову якої студенти вивчають, характеризуються багатогранністю і багатоаспектністю підходів до їх запровадження в українських вищих школах. Важливість належного знання іноземних мов для успішної професійної діяльності в галузі економіки через набуття студентами міжкультурних комунікативних навичок у спілкування іноземною мовою, допомагають зрозуміти і доводять у своїх працях, зокрема, О. О. Коваленко, С. Ю. Ніколаєва, І. Г. Шавкун, В. В. Гурмаза, Ж. Д. Горіна та ін.

Мета статті визначає розгляд можливостей застосування, в процесі вивчення іноземної мови, комплексу методів, які дозволили б досягнути такого рівня формування іншомовної комунікативної підготовки студентів-майбутніх фахівців у царині економіки, який сприяв би формуванню стійких навичок компетентності міжкультурної комунікації та інтенсивному навчанню усного іншомовного професійного спілкування. Основні **завдання** статті визначаються поставленою наперед метою, тобто зосереджені на дослідженні активного використання іноземної мови в реальних ситуаціях професійного спілкування, що значно підвищує рівень мовної компетенції студентів, особливо в контексті підготовки фахівців, які будуть конкурентними на міжнародному ринку праці.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасному світі економічних зв'язків і глобалізації, роль іншомовної компетенції для майбутніх економістів неможливо переоцінити. Розвиток іншомовної компетенції є ключовим аспектом у формуванні комунікативної культури, яка дозволяє майбутнім фахівцям ефективно взаємодіяти в міжнародному бізнес-середовищі.

Перш за все, знання іноземних мов розширює можливості для міжнародного співробітництва. Воно дозволяє економістам легко спілкуватися з колегами, клієнтами та партнерами з різних країн. Це не тільки сприяє обміну ідеями і досвідом, але й підвищує культурну обізнаність та відкритість до інших точок зору. По-друге, іншомовна компетенція є необхідною для аналізу й інтерпретації різноманітної міжнародної економічної інформації. Здатність читати і розуміти фахову літературу, звіти й аналітичні матеріали іноземною мовою є важливою умовою для глибокого розуміння глобальних економічних процесів, зокрема.

Третім аспектом є розвиток міжкультурної комунікації. Уміння ефективно спілкуватися іноземною мовою допомагає уникнути мовних і культурних бар'єрів, штучних перешкод, що важливо для налагодження міцних професійних міжнародних контактів. Нарешті, іншомовна компетенція відкриває шлях до особистісного розвитку. Вона стимулює критичне мислення, гнучкість розуму і здатність швидко адаптуватися до нових умов (Ніколаєва, 2010: 12).

Стан готовності студентів до міжкультурної комунікації в економічній царині є надзвичайно важливим. Вивчення іноземних мов і культур розширює горизонти майбутніх економістів, дозволяючи їм ефективно адаптуватися до різноманітних робочих умов і ситуацій, з якими вони можуть зіткнутися у міжнародному бізнесі.

Міжкультурна освіта допомагає студентам пізнавати й цінувати різноманіття, що є головним елементом у міжнародних відносинах. Це сприяє розвитку толерантності, гнучкості у спілкуванні та здатності до конструктивного вирішення кон-

фліктів. Крім того, міжкультурна компетентність дозволяє майбутнім економістам ефективніше вести переговори, розуміти тонкощі міжнародного маркетингу та управління тощо.

Отже, освітні програми повинні містити як теоретичні, так і практичні компоненти міжкультурної освіти. Це може означати мовні курси, культурологічні студії, обмінні програми, міжнародні стажування, а також зустрічі та воркшопи з іноземними студентами та експертами (Гурмаза, 2007).

Зрештою, розвиток іншомовної компетентності та готовість до міжкультурної комунікації є необхідним для формування всебічно розвиненої, професійної комунікативної культури майбутніх економістів. Це не лише підвищує їхню професійну конкурентність, але й сприяє ефективному взаєморозумінню та співпраці в глобальному економічному просторі. Тому, професійна підготовка майбутнього економіста має бути комплексною та багатогранною, враховуючи швидкі зміни у світовій економіці та середовищі бізнесу. Основні напрямки цієї підготовки містять:

- 1) теоретичну основу – глибоке розуміння економічної теорії є фундаментальним. Студенти повинні вивчати мікро- та макроекономічні теорії, міжнародну економіку, економетрію, теорію фінансів та інші ключові дисципліни;
- 2) практичні навички, тобто реальний досвід у сфері економіки та фінансів є критично важливим. Це може включати стажування в компанії, роботу над реальними проєктами, вивчення випадків із практики тощо;
- 3) аналітичні й дослідницькі навички, як здатність аналізувати дані, використовувати статистичні інструменти та проводити дослідження, що є надважливим для розуміння й вирішення економічних проблем;
- 4) IT-компетенції, тобто вміння використовувати сучасні технології, такі як програмне забезпечення для обробки даних (наприклад, Excel, R, Python) – основи сучасного економічного аналізу;
- 5) комунікаційні навички, ефективна письмова і усна комунікація, як ключова умова для представлення ідей, різноманітних звітів та аналітики;
- 6) міжкультурна компетентність та іншомовна підготовка. Вміння працювати в міжнародному середовищі та спілкуватися кількома мовами відкриває фахівцям значні можливості для міжнародного співробітництва;
- 7) етика й соціальна відповідальність передбачає розуміння етичних норм і принципів в економіці, а також роль соціальної відповідальності в бізнесі, що є важливими аспектами сучасної економічної освіти;
- 8) адаптивність і навички навчання як готовість до постійного вдосконалення, самонавчання й адаптації до змінних умов ринку, що є базовими для успішної майбутньої діяльності теперішнього студента-економіста.

Так, міжкультурна іншомовна компетенція вважається одним із ключових системотворчих чинників у професійній підготовці економістів з кількох причин. Глобалізація економічних процесів у сучасному світі, де економічні та бізнесові процеси набувають все більш глобалізованого характеру, вимагає глибокого розуміння різних культурних контекстів. Тому, міжкультурна компетенція дозволяє ефективно працювати у міжнародних командах, розуміти особливості різних ринків і культур, ефективно взаємодіяти з партнерами та клієнтами з різних країн.

Для успішної роботи в міжнародному бізнесі, економісти повинні розуміти, як культурні відмінності можуть впливати на бізнесовий етикет, способи ведення переговорів та прийняття рішень. Міжкультурна іншомовна компетенція допомагає уникнути всляких непорозумінь і конфліктів, а також сприяє побудові довгострокових професійних відносин. Розуміння міжнародних ринків, знання особливостей різних культур є важливим як для аналізу, так і прогнозування поведінки міжнародних ринків. Це означає достеменне розуміння споживчих звичок, моделей бізнесу і регуляторних умов у різних країнах. Адаптивність і гнучкість, тобто здатність швидко звикати до нових культурних і соціальних умов є ключовою ланкою для ведення бізнесу, тобто для успіху. Міжкультурна компетенція забезпечує необхідну гнучкість і відкритість до змін, оскільки це допомагає уникнути культурного імперіалізму та сприяє створенню більш інклюзивного та сталого бізнес-середовища, в якому етичність і соціальна відповідальність, тобто розуміння й повага до культурних різниць сприяє підтриманню високих етичних стандартів у міжнародному бізнесі (Коваленко, 2006).

Так, міжкультурна комунікація має значний вплив на полікультурний освітній процес. Важливими аспектами цього впливу є збагачення освітнього контенту, підвищення культурної обізнаності, розвиток комунікативних навичок, підготовка до глобального ринку праці, посилення інклюзивності та рівності, зміцнення міжнародних зв'язків як таких тощо (Шавкун, 2009).

Міжкультурна комунікація дозволяє інтегрувати знання та практики з різних культур у навчальні програми. Це не тільки забезпечує глибоке розуміння предметів, але й сприяє розвитку у студентів критичного мислення та відкритості. Міжкультурна комунікація в навчанні допомагає студентам краще розуміти та цінувати різноманіття. Це означає розуміння різних точок зору, цінностей, традицій і поведінки, що є основою для розвитку взаємної поваги. Тому, освітні установи, які додають у свої програми міжкультурну комунікацію, різноманітні проєкти з обміну студентами, спільні дослідницькі задуми між університетами різних країн, готують студентів до роботи в міжнародних компаніях та організаціях, є успішніші, ніж ті, що цього не практикують. Саме практика міжкультурної комунікації в навчальному середовищі, як от здатність ефективно спілкуватися та взаємодіяти з людьми з різних культурних середовищ, допомагає студентам вдосконалювати свої комунікативні навички, що є основою для їхнього професійного успіху (Горіна, 2009).

Окрім цього, міжкультурна комунікація в освіті сприяє створенню інклюзивного та рівноправного навчального середовища, допомагаючи зменшити стереотипи й дискримінацію, підтримуючи взаєморозуміння та взаємоповагу між студентами різних культур. Міжкультурна комунікація є не лише важливим елементом сучасної освіти, але й ключем до формування більш толерантного, відкритого та зв'язаного світу. Отже, міжкультурна іншомовна компетенція є фундаментальною для сучасної професійної підготовки економістів, бо вона відіграє ключову роль у їх здатності ефективно функціонувати в глобальному економічному контексті.

Висновки. Так, соціокультурна складова є необхідною базою для глибокого та всебічного оволодіння іноземною мовою, оскільки вона відіграє неабияке значення у розумінні мови, культури та в міжкультурному іншомовному спілкуванні. Мова тісно пов'язана з культурою, в якій вона використовується, а знання соціокультурних особливостей дозволяє студентам краще розуміти мову, в тому числі ідіоми, фразеологізми, неологізми та інші мовні нюанси, які відображають культурні особливості та звичаї. Такий соціокультурний підхід сприяє розвитку міжкультурної компетентності, яка є важливою для

ефективної взаємодії в сучасному глобалізованому світі і допомагає студентам-майбутнім професіоналам краще адаптуватися та використовувати мову в реальних життєвих ситуаціях і професійній діяльності.

Література:

1. Горіна Ж. Д. Аксиологічні аспекти міжкультурно-комунікативної компетентності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал*. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка. 2009. № 1. 340 с.
2. Гурмаза В. В. Роль міжкультурного аспекту у викладанні іноземної мови. *Підвищення рівня науково-дослідної діяльності обдарованої молоді: наук.-практ. семінар: квіт. 2007 р.: тези доп.* Миколаїв: МДАУ, 2007. С. 32–33.
3. Драч І. І. Компетентнісний підхід як засіб модернізації змісту вищої освіти. *Проблеми освіти*. 2008. № 57. С. 44–47.
4. Заблоцька О. С. Компетентність, кваліфікація, компетенція як ключові категорії компетентнісної парадигми вищої освіти. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2008. № 39. С. 52–56.
5. Коваленко О. О. Політика та практика викладання в умовах соціокультурного розмаїття. *Іноземні мови в навчальних закладах*. 2006. № 5. С. 10–12.
6. Ніколаєва С. Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу. *Іноземні мови*. 2010. № 2. С. 11–17.
7. Петрова А. Структурні компоненти професійної компетентності менеджера зовнішньоекономічної діяльності. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2006. № 4. С. 51–59.
8. Тарасенко Т. В. Інтеркультурне спілкування в процесі професійної підготовки вчителів англійської мови. *Нові виміри сучасного світу: зб. матер. V Міжнар. наук. інтернет-конф (м. Мелітополь, 23 листоп. – 15 груд. 2009 р.)*. Мелітополь: МДПУ, 2010. 132 с.
9. Шавкун І. Г. Міжкультурна комунікація як складова сучасної менеджмент-освіти. *Культурологічний вісник нижньої Наддніпрянини*. 2009. С. 115–117.
10. Jarvinen A. Promoting professional development in Higher education through portfolio assessment. *Assessment and Evaluation in Higher Education*. 2006. Vol. 31. Issue 3. P. 28–35.

References:

1. Horina Zh. D. Axiological aspects of intercultural and communicative competence. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies: sciences. magazine. Sumy: Sumy DPU named after A. S. Makarenko*. 2009. No. 1. 340 p.
2. Hurmaza V. V. The role of the intercultural aspect in teaching a foreign language. *Raising the level of scientific research activity of gifted youth: science and practice. seminar: Apr. 2007: theses add.* Mykolaiv: MDAU, 2007. С. 32–33.
3. Drach I. I. Competency approach as a means of modernization of the content of higher education. *Problems of education*. 2008. No. 57. P. 44–47.
4. Zablotska O. S. Competence, qualification, competence as key categories of the competency paradigm of higher education. *Bulletin of Zhytomyr Ivan Franko State University*. 2008, No. 39. P. 52–56.
5. Kovalenko O. O. Politics and practice of teaching in conditions of socio-cultural diversity. *Foreign languages in educational institutions*. 2006. No. 5. P. 10–12.
6. Nikolaieva S. Yu. Objectives of learning foreign languages in the aspect of competence approach. *Foreign languages*. 2010. No. 2. P. 11–17.
7. Petrova A. Structural components of the professional competence of a manager of foreign economic activity. *Pedagogy and psychology of professional education*. 2006. No. 4. P. 51–59.
8. Tarasenko T. V. Intercultural communication in the process of professional training of English language teachers. *New dimensions of the modern world: Proceedings of the V International Scientific Internet Conference (Melitopol, November 23 – December 15, 2009)*. Melitopol: MDPU, 2010. 132 p.
9. Shavkun I. G. Intercultural communication as a component of modern management education/ *Kulturological Bulletin of Lower Dnipro*. 2009. P. 115–117.
10. Jarvinen A. Promoting professional development in Higher education through portfolio assessment. *Assessment and Evaluation in Higher Education*. 2006. Vol. 31. Issue 3. P. 28–35.